

Camilla Tyynismaa

Kuvataulut tukemaan vuorovaikutustilanteita ja lisäämään lapsen osallisuutta

Kuvakommunikaatioviuhka Päiväkoti Tuulentuvan arkeen

Kehittämistehtävä

Syksy 2020

SeAMK Sosiaaliala

Varhaiskasvatuksen täydentävät opinnot 60 op

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Sosiaaliala

Tutkinto-ohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Varhaiskasvatuksen täydentävät opinnot 60 op

Tekijä: Camilla Tynismaa

Työn nimi: Kuvataulut tukemaan vuorovaikutustilanteita ja lisäämään lapsen osallisuutta – Kuvakommunikaatioviuhka Päiväkoti Tuulentuvan arkeen

Ohjaaja: Virpi Nikkola

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 31

Liitteiden lukumäärä: 2

Tämä kehittämistyö on tehty yhteistyönä Evijärven Päiväkoti Tuulentuvan kanssa. Prosessi alkoi helmikuussa 2020 ja päättyi joulukuussa 2020, kun palautan valmiin kuvakommunikaatioviuhkan heidän käyttöönsä uuden päiväkodin valmistuttua. Tutkimusaineistoni olen kerännyt elokuussa 2020 kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeen vastauksia, omaa tietoa ja taustateoriaa hyödyntäen rakensin kuvakommunikaatioviuhkan, johon keräsin heidän arkeensa sopivia kuvatauluja ja niillä vaikutusta myös visuaaliseen ilmeeseen.

Kehittämistyöni idea nousi esiin omista havainnoista harjoitteluni aikana. Huomasin, että päiväkodissa esiintyi paljon puheen- ja kielenkehityksen viivästymää ja halusin luoda heille työkalun, jonka avulla he pystyisivät helpottamaan työntekijöiden ja lasten välistä kommunikointia sekä lisäämään lapsen osallisuutta. Moni lapsi jonottaa aikaa puheterapeutille, mutta alueella on ainoastaan yksi puheterapeutti ja tästä syystä jonot ovat pitkiä.

Puheterapeutilta lapsi saa mahdollisesti lähetteen, jolloin hän pystyy hankkimaan itselleen kuvakommunikaatiokansion. Tämä kansio on kuitenkin henkilökohtainen ja lapsen lopettaessa päivähoidon myös kansio siirtyy lapsen mukana. Lisäksi jonot puheterapeutille on pitkät, niin myös kansion saanti viivästyy. Tästä syystä halusin luoda päiväkotitiimille oman vastaavanlaisen kommunikoinnin apuvälineen, joka pysyisi päiväkodissa, sitä pystyttäisiin hyödyntämään useamman lapsen kanssa ja se pystyttäisiin ottamaan lapsen kanssa käyttöön jo aikaisessa vaiheessa, jolloin lapsen puheenkehitystä ja ymmärtämistä pystytään tukemaan jo varhaisessa vaiheessa.

Tämän kuvakommunikaatioviuhka on koottu Päiväkoti Tuulentuvan arkea varten. Kuvataulut on laadittu sen mukaan, mitä he tarvitsevat ja käyttävät arjessaan. Tavoitteena on ollut luoda sellainen kuvakommunikaatioviuhka, jota päiväkotitiimi pystyisi hyödyntämään isojen puolella eli 4-6-vuotiaiden lasten kanssa sekä tarvittaessa pienten puolella eli 0-3 -vuotiaiden lasten kanssa.

Asiasanat: puheen kehitys, puheen viivästymä, kuvakommunikaatio, kommunikointitaulu

SISÄLTÖ

Tiivistelmä	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	4
2 LAPSEN PUHEEN- JA KIELEN KEHITYS	6
2.1 Puheen kehitys alle kouluikäisellä lapsella.....	6
2.2 Puheen ja kielen kehityksen tukeminen	7
2.3 Tekijöitä ja merkkejä kehityksen viivästymisestä.....	9
3 ESTEETTÖMÄN VIESTINNÄN KEINOT	11
3.1 Apuvälineet puheen ja kielen kehityksen tukemiseen	11
3.2 Kuvat sanoittamassa lapsen puhetta	13
3.3 Kuvakommunikointikansion rakenne.....	14
4 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TOTEUTTAMINEN	17
4.1 Taustatietoa kehittämistehtävän toteutukselle ja prosessin eteneminen...	17
4.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineiston analyysi.....	18
4.3 Luotettavuus ja eettisyys.....	19
5 TULOKSET	20
5.1 Vastauksissa nousseet yhtenäisyydet ja eroavaisuudet	20
5.2 Vastauksien yhteenveto ja niiden toteutus kuvatauluissa	21
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	23
LÄHTEET	26
LIITTEET	29

1 JOHDANTO

Pähkäillessäni kehittämistehtävän ideaa mietin, että haluaisin jotenkin yhdistää nykyisen työni kehitysvammaisten parissa kehittämistehtävääni. Tällöin pystyisin hyödyntämään nykyisen työni vahvuuksiani ja osaamistani. Lisäksi tykkään tehdä asioita käsilläni ja halusin, että voisin luoda kehittämistehtävän puitteissa jotain konkreettista ja hyödyllistä, joka helpottaisi yhteistyötahoni arkea ja tulisi heillä päivittäiseen käyttöön.

Suoritin opintoihini kuuluvan harjoittelun Evijärvellä Päiväkoti Tuulentuvassa isojen lapsiryhmässä eli 4-6-vuotiaiden lasten parissa. Ryhmässä oli yksi erityislapsi, jolla esiintyi puheen viivästymää. Puheen viivästymä tuotti lapselle vaikeuksia kommunikoida niin henkilökunnan kuin muiden lasten kanssa. Lapsen kanssa käytettiin kommunikoimisen apuvälineenä kuvakortteja. Ryhmäavustajalla oli myös yksi A4 -paperi, jossa oli kuvia liittyen pääasiassa ruokailuun ja mielialoihin. Lisäksi pukemiseen oli omat kuvakortit, mutta usein ne tippuivat lattialle, kun eivät seinällä pysyneet. Itse koin tämän jotenkin hankalaksi ja mielestäni olisi helpompaa, että kaikki kuvakortit löytyisivät yhdestä ja samasta paikasta eivätkä koko ajan tippuisi lattialle ja hukkuisi penkkien tai mattojen alle.

Tästä lähdinkin kehittämään ideaa kehittämistehtävälle ja päädyin tekemään yhteistyötaholleni Tuulentuvan päiväkodille oman kuvakommunikaatioviuhkan. Tuulentuvan päiväkotia sijaitsee Evijärvellä ja sen palveluista vastaa Kauhavan kaupunki. Kauhavan kaupunki vastaa varhaiskasvatuksen toiminnasta Evijärven, Lappajärven ja Kauhavan alueella ja koko tällä alueella on yhteensä yhdeksän erikokoista päiväkotia. Tuulentuvan päiväkotia on 33 paikkainen maaseudulla oleva vuorohoitoa tarjoava päiväkotia. Se koostuu kahdesta ryhmästä: alle 3 -vuotiaiden ryhmästä ja 4-6 -vuotiaiden ryhmästä. Tällä hetkellä päiväkotia toimii keskustan ytimessä väestötiloissa, mutta vuoden 2020 lopussa valmistuu uusi hirsinen päiväkotia koulukeskuksen läheisyyteen keskustan tuntumaan ja se tulee olemaan lapsimäärältään suunnitteen samansuuruinen kuin nykyinenkin päiväkotia. (Kauhavan kaupunki 2020.)

Suoritin vuonna 2012 ensimmäisen sosionomiopintojeni harjoittelun samaisessa päiväkodissa. Silloin ei päiväkodissa esiintynyt puheen -ja kielenkehityksen viiväs-

tymää niin vahvasti kuin kevään 2020 harjoittelussani. Koska puheen -ja kielenkehityksen viivästymää esiintyy nykypäivänä runsaammin, ajattelin päiväkodin hyötyvän kuvakommunikaatiuviuhkasta. Päiväkodissa jotkut lapset ovat puheterapeutin läheteellä saaneet saman tyyllisen kansion. Siinä ongelmaksi tulee se, että kansio on lapsen henkilökohtainen kuvakommunikaatiokansio ja lapsen lopettaessa päiväkodin myös kansio lähtee lapsen mukana. Itse ajattelin, että jos päiväkodilla olisi oma vastaavanlainen apuväline, niin päiväkodin henkilökunta pystyisi jo varhaisessa vaiheessa tukemaan lapsen puheen kehitystä. Kuvataulujen avulla parannettaisiin lapsen osallisuutta, koska hän pystyisi apuvälinettä hyödyntämällä tuomaan esiin mielipiteensä ja ajatuksensa. Lisäksi kuvataulujen avulla voitaisiin ennaltaehkäistä lapsen turhautumista ja siitä aiheutuvia aggressiivisuuspurkauksia, kun häntä pystyttäisiin paremmin ymmärtämään.

Kuntayhtymä kaksineuvoisessa on pitkät jonot puheterapeutille, koska kunnallisella puolella on vain yksi puheterapeutti. Vuonna 2018 Kuntayhtymä Kaksineuvoisen puheterapeutilla on ollut alle 18-vuotiaita asiakkaita Kauhavalla 212 ja heillä puheterapeutin käyntejä on ollut yhteensä 563, Evijärvellä 43 asiakasta ja heillä käyntejä yhteensä 52 ja Lappajärvellä asiakkaita on ollut 16 ja heillä käyntejä 44. Eli yhteensä vuonna 2018 asiakkaita on puheterapeutilla ollut 271 ja käyntejä yhteensä 659. Suurin syy puheterapeutin asiakkuuteen Kuntayhtymä Kaksineuvoisen alueella on ollut vuonna 2018 äännevirhe ja heitä on ollut yhteensä 58. Toiseksi suurin syy on ollut epäselvä puhe, joita on ollut 32 ja kolmanneksi suurin on kielelliset häiriöt, joita on ollut 22. Puhetutkimus, viivästynyt puhe ja änkytys asiakkaita on ollut alle 5. (Kuntayhtymä Kaksineuvoinen 2018, 2 – 3.)

Kuvakommunikaatiuviuhka on suunnattu Päiväkoti Tuulentuvan käyttöön ja kuvataulut valikoituvat vastaamaan heidän arkeansa. Henkilökunnalta on kysytty kyselylomakkeen avulla mielipiteitä ja ajatuksia siitä, millaisia teemoja olisi hyvä olla. Tällöin kuvatyökalu vastaisi heidän arkeaan ja työntekijät myös käyttäisivät sitä apuvälineenä työssään. Lomakkeessa myös tiedusteltiin kuvakokoja sekä ulkoasua. Kyselylomakkeiden vastauksia hyödyntämällä kokosin päiväkodille kuvakommunikaatiuviuhkan. Työn valmistuttua toimitan heille tulostettuna yhden versiona sekä myös sähköisen version, jolloin he voivat itse halutessaan tulostaa päiväkodille useamman kappaleen.

2 LAPSEN PUHEEN- JA KIELEN KEHITYS

2.1 Puheen kehitys alle kouluikäisellä lapsella

Alle yksivuotiaan tyypillisiin taitoihin kuuluu kielen kehityksessä monipuolinen jokeltelu. Lapsi jokeltelee eli toisin sanoen äänтелеe omalla tyyllillään ja päästelee erilaisia ääniä. Jokeltelun yhteydessä lapsi kohdistaa katsettaan ihmisiin ja tällä tavalla hän pyrkii hakeutumaan kontaktiin toisen ihmisen kanssa. Eleillään hän pyrkii tukemaan ilmaisuaan ja tällä tavalla välittämään vastaanottajalle, mitä hän haluaa. (Siiskonen, Aro & Ketonen 2014, 65.) Esimerkiksi pienen vauvan suun liikkeestä äidit huomavat nopeasti lapsen nälän. Lapsen varttuessa lapsi oppii ymmärtämään yksittäisten sanojen merkityksen ja osaa osoittamalla näyttää, mitä sanalla tarkoitetaan. Tyypilliset sanat ovat esimerkiksi äiti ja isä. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 187.)

Vuoden ikäisellä lapsella tulevat hänen ensimmäiset sanansa. Sanavarasto karttuu eri tahtia riippuen lapsen kehityksestä. Alle kaksivuotiaalle lapselle voi antaa lyhyitä sekä yksinkertaisia ohjeita ja hän osaa toimia myös niiden mukaan. 1 – 2 -vuotiaan lapsen tuottama sanavarasto ei ole runsas, mutta sen sijaan hän ymmärtää sitäkin enemmän eri sanoja. (Siiskonen, Aro & Ketonen 2014, 65.) Pidetään kuitenkin tavallisena, että kaksivuotias lapsi osaa noin 50 eri sanaa ja hän osaa muodostaa kahden sanan lauseita. Lapsen puhe ei ole vielä kaksivuotiaana täysin selkeää, mutta puheesta saa kuitenkin jo paremmin selvää. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 187.)

Kolmevuotiaana lapsen puhe ja ääntämys on selkeämpää. Ei välttämättä täydellistä, mutta kuitenkin jo niin selkeää, että toisen ihmisen on helppo saada puheesta selvää. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 187.) Sanavarasto on tähän ikään mennessä karttunut runsaasti ja lapsi opettelee innokkaasta uusista sanoista sekä ilmaisuista ja osaa taivuttaa ne oikeassa sijamuodossa. Sanavarasto koostuu pääasiassa verbeistä ja substantiiveista. Lapsi keksii myös paljon omia sanamuotoja, sanoja ja taivutusmuotoja. (Siiskonen, Aro & Ketonen 2014, 56.)

Neljävuotiaana lapsella on kyselyvaihe ja hänen puheessansa esiintyy käsky-, kysymys- ja kieltosanoja. Tässä iässä puhe on sujuvaa ja sitä pystyy toinen ihminen

helposti ymmärtämään. Lapsi käyttää puhuessaan eri aikamuotoja, kykenee taivuttamaan verbejä persoonamuodoissa ja osaa käyttää lauseissansa apuverbejä. (Siiskonen, Aro & Ketonen 2014, 56.) Lapsi osaa tässä iässä myös ilmaista esineiden paikan ja sijainnin. Neljävuotias lapsi osaa kuvan saadessaan kertoa siitä asioita ja hän kykenee sanallisesti kertomaan omasta tunnetilastaan. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 189.)

Viisivuotiaan lapsen puhe on tässä iässä samanlaista kuin aikuisen puhe. Sanoja on paljon ja eri sanaluokan sanoja esiintyy lapsen puheessa runsaasti. Hän osaa perussääntöjen mukaan muodostaa lauseita ja taivuttaa sanoja. Tässä iässä lapsi hahmottaa aikaa ja osaa tarkemmin ilmaista paikan ja sijainnin. Viisivuotiaalla lapsella on värit sekä muodot hallinnassa ja hän kykenee määrittelemään esineiden ja asioiden kokoja sekä määriä. Mielikuvitusta on karttunut jo sen verran, että lapsi pystyy tuottamaan omia tarinoita, kertomuksia tai loruja. (Siiskonen, Aro & Ketonen 2014, 56.)

Kuusivuotias lapsi hallitsee yli 10 000 sanaa ja hänen äännetietoisuutensa on kehittynyt runsaasti. Lapsi osaa havaita äänne-eroja ja tiedostaa, että sanat muodostuvat äänneistä. Hän myös kykenee tässä iässä poistamaan, lisäämään, laskemaan tai yhdistämään sanoissa esiintyviä eri äänneitä. Kuusivuotias lapsi kykenee sujuvasti nimeämään esineitä ja symboleja. Hänen perustaitonsa vuorovaikutuksessa on kehittyneet ja hän osaa vuorotella keskusteluissa sekä odottaa omaa vuoroaan. Hän pystyy toimimaan annettujen ohjeiden mukaisesti. (Siiskonen, Aro & Ketonen 2014, 56.) Tässä iässä lapsi ei tarvitse kuvia kuunnellessaan satuja vaan pärjää ilman niitäkin. Lisäksi jatkokertomusta luettaessa, hän muistaa edellispäivän tarinan. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 189.)

2.2 Puheen ja kielen kehityksen tukeminen

Lapsen ensimmäisten vuosien aikana luodaan perusta kielen kehitykselle sekä vuorovaikutustaidoille. Lapsi tarvitsee läsnä olevan ja keskustelevan aikuisen tukea siihen, että hän pystyy oppimaan ja omaksumaan kommunikaation taitoja. Kaikkien lasten kielen kehitys ei etene odotusten mukaisesti. Sanavarasto sekä sanojen pituus on ikätasoon nähden liian suppea, lapsi ei osaa taivuttaa sanoja, puheessa on

ääntämisvirheitä tai sanoista puuttuu puhuttaessa kirjaimia. Onkin erityisen tärkeää, että varhaiskasvattajat tunnistavat ja havaitsevat varhaisessa vaiheessa merkkejä poikkeavasta kehityksestä ja puuttuvat niihin ajoissa. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 183 – 186.) Varhaiskasvatuksensuunnitelman perusteissa ohjeistetaan varhaiskasvatuksen henkilökuntaa vahvistamaan lasten kielellisiä taitoja sekä valmiuksia ja tukemaan kielellistä identiteettiä. Kielellisten taitojen karttuessa lapsi pystyy vaikuttamaan asioihinsa, taitojen karttuminen mahdollistaa osallisuuden ja tekee lapsesta aktiivisen toimijan. (Opetushallitus 2018, 40).

Lapsen kielen kehitystä tuetaan vuorovaikutuksella ja sitä täytyy ylläpitää aktiivisesti. Vuorovaikutuksessa suunnataan lapsen huomio ympärillä tapahtuviin ja oleviin asioihin sekä etsitään lapsen omia mielenkiinnonkohteita keskustelun ylläpitämiseen. Aikuinen rohkaisee lasta keskusteluissa ottamaan osaa sekä vuorottelemaan. Tarvittaessa aikuinen voi esittää avoimia kysymyksiä, jotka helpottavat lasten keskinäistä keskustelua. Tällä tavalla pystytään rikastuttamaan lapsen sanavarastoa ja hyödyntämään kielen mallintamista. Kielen mallintaminen on hyvä lähestymistapa siinä kohtaan, jos ikätasoon nähden lapsen sanavarasto ja ilmaisukyky on epätavallista. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 183 – 186.)

Kirjat, lorut, runot ja laulut ovat myös yksi keino tukea lapsen puheen ja kielen kehitystä ja samalla se on kannustin kielen mallintamiseen. Niiden avulla kerrytetään lapsen sanavarastoa sekä harjoitetaan kielellisiä taitoja. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 188.) Ne merkitsevät lapsen elämässä yhdessäoloa ja ovat siksi merkittäviä hetkiä. Kirjojen kieli on laajempaa kuin puhekieli ja tästä syystä ne ovat hyviä lapsen sanavaraston ja kuullonymmärtämisen kehityksessä. Laulut, runot ja lorut ovat lyhyitä ja niissä esiintyy toistoa, jolloin lapsen on helppo itse osallistua laulamiseen sekä lausumiseen. Luku- ja lauluhetkien avulla lapsi oppii uusia sanoja, joita hän ei esimerkiksi kotiympäristössä välttämättä kuule. Runoissa ja loruissa esiintyy tavallisesta puhekielestä poikkeavia ilmaisuja. Jokin tuttu asia voidaan runoissa ja loruissa ilmaista yllättävällä sekä erikoisella tavalla, joka jää helposti lapsen mieleen. (Vantaan kaupunki 2020, 4.)

Laulut ja laululeikit puolestaan kehittävät lapsen rytmitajua ja melodia puolestaan kehittää lapsen kuulomuistia sekä kuulonerottelukykyä. Nämä kehittävät lapsen tai-

toa oppia sanoja tarkasti ja myöhemmin ovat avuksi lukemisessa sekä kirjoittamisessa. (Vantaan kaupunki 2020, 4.) Musiikin avulla lapsen on helppo kehittää luku- taitoaan sekä opetella vieraan kieleen lausumista. Suomalaisissa tutkimuksissa on vahvistettu se, että esimerkiksi lapset, jotka käyvät useamman kerran muskarissa, on kartuttanut heidän sanavarastoaan sekä äänteiden käsittelytaitoa. Monet suosittelivat sitä, että lapselle laulettaisiin jo pienestä pitäen. Laulaminen kehittää heidän kuulotaitoansa, joka puolestaan edesauttaa lapsen kielen kehityksessä. Tutkimukset ovat osoittaneet sen, että musiikinharjoitteluun ei tarvita ammattilaista vaan kaikenlainen musisointi esimerkiksi kotiooloissa vanhempien kanssa ilman laulu- ja soit- totaitoa on hyödyllistä lapsen kielen kehityksessä. (Linnavalli 2018, 10 – 11.)

Suujumppa on myös yksi keino tukea lapsen kielen -ja puheen kehitystä. Erityisesti pienillä lapsilla on haasteita artikulaation kanssa ja sen opettelu vaatii toistoa sekä motivaatiota. Varhaiskasvatuksessa suujumppaa voidaan harjoitella isossa ryh- mässä, pienryhmähetkissä tai lapsen kanssa kahden kesken. Suujumppaa harjoitetaan varhaiskasvatuksessa myös huomaamattomasti esimerkiksi lorutuksen yh- teydessä. Suujumppaharjoitukset voidaan jaotella eri osa-alueisiin kuten puhaltami- nen, kielen liikkeet, D-harjoitukset, imeminen ja huulen liikkeet. (Merikoski & Pihlaja 2019, 212 – 213.)

2.3 Tekijöitä ja merkkejä kehityksen viivästymisestä

Puhe kehittyy jokaisella lapsella yksilöllisesti, mutta on kuitenkin huomattu, että pu- heen ja kielen kehityksen häiriöt ovat yleistyneet vuosi vuodelta. Erilaisten tutkimus- ten ja selvitysten avulla on saatu selville, että 3 – 7 % lapsista kärsii lievistä puheen ja kielen kehityksen häiriöistä. Lisäksi on hyvin yleistä, että pojilla esiintyy enemmän puheenkehityksen viivästymää kuin tytöillä. Esimerkiksi pojilla yksittäiset sanat pitäisi ilmaantua kahden ikävuoteen mennessä ja kahden sanat lauseita pitäisi il- maantua puoli vuotta myöhemmin. Tytöillä taas ensimmäiset yksittäiset sanat pitäisi ilmaantua 1,5 ikävuoteen mennessä ja kahden sanan lauseita kahden ikävuoden mennessä. (Huttunen & Jalanko 11.11.2019.) Alle viisivuotiaiden lasten kielen kehi- tyksen arviointi perustuu lähinnä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilökunnan tai neuvolan tietoon sekä kokemukseen. He tapaavat työssään paljon saman ikäisiä

lapsia ja tietävät, mikä on tavallinen kehityskulku missäkin iässä ja osaavat tarttua herkemmin kehityksen viivästymään. Ja on huomattu, että kuntoutus on tuloksellisempaa, mitä varhaisemmassa vaiheessa puheen ja kielen kehityksen häiriöihin tartutaan. (Hermanson 1.7.2012.)

Lapsen kasvuympäristöllä on myös suuri merkitys lapsen puheen- ja kielen kehityksessä. Niissä kasvuympäristöissä, joissa lapsen tuki kehityksen vaiheessa on puutteellista, esiintyy enemmän kielellisiä ongelmia. Vanhemmat eivät aina huomaa, jos heidän lapsellaan esiintyy haasteita kielen kehityksessä. Tämä johtuu yleensä siitä, että heillä ei ole sopivaa vertailukohdetta, josta näkisi tavallisen kehityksen kulun. Tästä syystä yleensä varhaiskasvatuksessa huomataan ensimmäisenä lapsen haasteet puheen- ja kielenkehityksessä, koska päiväkodissa on useita saman ikäisiä lapsia ja tällöin arjessa näkee selkeämmin, kuka lapsista tarvitsee enemmän tukea ja apua. Lisäksi työntekijöiden ammattitaito ja erilaiset arviointiympäristöt mahdollistavat sen, että varhaiskasvatuksessa huomataan aikaisemmin lapsen haasteet kuin kotona. Kotiympäristössä lapsi oppii rutiinien avulla selviämään arjesta. Myös lapsen kehonkieli, eleet, ilmeet ja pienet vihjeet kertovat vanhemmille nopeasti, mitä lapsi tarvitsee tai haluaa. Tästä syystä vanhemmat eivät niin herkästi huomaa, jos lapsella esiintyy puheessa viivästymää. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 190 – 192.)

Kielen ja puheen kehitykseen vaikuttaa kasvuympäristön lisäksi myös muut tekijät kuten neurologisten tai biologisten tekijät. Jos lapsi on syntyessään ollut pienipainoinen tai keskonen, on sillä vaikutusta kehitykseen. Myös erilaiset komplikaatiot synnytyksen yhteydessä, kehitysvammaisuus, ADHD ja autismi ovat yksi tekijä kehityksen viivästyttämisessä. Erilaisissa tutkimuksissa on myös huomattu, että kuulovamma, välikorvatulehdus sekä mahdollisella liimakorvalla on vaikutusta lapsen tavalliseen puheen- ja kielen kehitykseen. (Korpilahti & Pihlaja 2019, 190 – 191.) Kielelliset taidot ja puhekyvyn voi menettää myös yhtäkkiä esimerkiksi vamman tai neurologisen sairauden myötä. On arvioitu, että Suomessa on noin 65 000 ihmistä, joilla esiintyy eritasoista puhe- ja kommunikointivaikeuksia ja heistä noin puolet tarvitsevat arjessaan puhetta korvaavia apuvälineitä. (Papunet 23.6.2020m.)

3 ESTEETTÖMÄN VIESTINNÄN KEINOT

3.1 Apuvälineet puheen ja kielen kehityksen tukemiseen

Nykypäivänä varhaiskasvatuksen ryhmässä on useita lapsia, joilla on haasteita kielellisessä kehityksessä. Toisilla lapsilla on diagnoosi, kun taas toisilla lapsilla kieli kehittyy hitaammin kuin muilla samaan ikäryhmään kuuluvilla lapsilla. Esteettömästä viestinnästä hyötyvät kaikki lapset, ei pelkästään diagnoosin saaneet. Esteetön viestintä vaatii yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja kodin välillä, jotta se edistäisi lapsen oppimista ja kuntoutumista. Se vaatii myös aikuisilta aktiivisuutta käyttää sitä, jolloin lapsi pystyy mallintamaan aikuiselta esteetöntä viestintää ja tällä tavoin siitä tulee lapsille luonnollinen tapa viestiä. (Merikoski & Pihlaja 2019, 214 – 215.) Erityisen tärkeää on, että lapsen läheiset hyväksyvät lapsen käyttämän kommunikointimenetelmän. Sen voi osoittaa lapselle siten, että aikuinen on läsnä kommunikointitilanteessa esimerkiksi nyökkäämällä, hymyilemällä tai vastaamalla ääneen. Lisäksi on tärkeää, että lasta kannustetaan sekä rohkaistaan käyttämään menetelmää. Se on lapsen motivoimisen kannalta hyvin oleellista. (Huuhtanen 2012, 55.)

Aikaisemmin on käytetty puhetta tukevista ja korvaavista kommunikointikeinoista nimitystä AAC, joka on lyhennys englanninkielestä augmentative and alternative communication. Nykyisin puhutaan kuitenkin esteettömästä viestinnästä, jolla on sama tarkoitus kuin AAC:llä eli sen avulla luodaan lapselle erilaisia keinoja ilmaista itseään muulla tavalla kuin puheella ja esteettömällä viestinnällä autetaan lasta ymmärtämään paremmin sekä tukemaan vuorovaikutustaitoja. Sen avulla lapselle pystytään luomaan tasa-arvoinen ympäristö ja ylittämään kielelliset, kulttuurilliset ja kehitykselliset esteet. Vaikka esteetön viestintä on pääasiassa vuorovaikutuksen väline, niin se myös kehittää ja edistää kognitiivista kehitystä sekä oppimista lapsella. (Merikoski & Pihlaja 2019, 201 – 202.)

Esteettömän viestinnän keinoja on monenlaisia ja niitä käydään tarkemmin läpi seuraavissa kappaleissa. Esteetöntä viestintää ovat esimerkiksi kehonkieli, erilaiset kuvat, piirtäminen ja tukiviittomat (Merikoski & Pihlaja 2019, 202). Esteettömän viestinnän keinoista tunnetuin ja ehkä jopa helpoin on tukiviittomat, koska viestimiseen tarvitsemme vain omia käsiämme ja kädet ovat osa kehoamme ja aina mukana.

Helposti mielletään, että tukiviittomat ovat sama asia kuin viittomakieli. Näin ei kuitenkaan ole vaan tukiviittomat ovat pelkästään lainattu viittomakielestä. (Merikoski & Pihlaja 2019, 205.) Viittomakieli ja tukiviittomat eroat toisistaan rakenteensa puolesta. Tukiviittomissa poimitaan vain oleelliset sanat puhutusta lauseesta ja ne viitotaan siinä järjestyksessä kuin ne tulevat puhutussa lauseessa. Tästä syystä tukiviittomista on aikaisemmin käytetty nimityksiä selkoviittoma, puhetta vahvistava viittoma ja avainviittoma. (Papunet 23.6.2020t.) Suomessa on jo pitkään käytetty lapsella hyvin nuoresta iästä lähtien tukiviittomia, joiden avulla on tuettu kielen kehitystä ja käytetty apuna kommunikoimisessa. Kuten puhetta niin myös tukiviittomia lapsi oppii matkimalla. Tukiviittomia ei opetella pelkästään toistamalla yksittäisiä viittomia vaan parhaiten lapsi omaksuu ne arjen eri tilanteissa. Tämä tapahtuu esimerkiksi varhaiskasvatuksessa niin, että aikuinen pyytää lasta syömään ja käyttää samalla sanoessaan tukiviittomia. Tällä tavalla ne jäävät helpommin lapsella mieleen. (Merikoski & Pihlaja 2019, 206.)

Blisskieli on esteettömän viestinnän keinoista ainut, joka on laadittu ihan kansainväliseksi. Tästä syystä sitä voidaan käyttää puheen tilalta vuorovaikutustilanteissa, kielellisissä haasteissa tai sitten pelkästään kielen opiskelussa, kun opetellaan maassa käytettävää puhekieltä. (Blissymbolics communication international 2020a.) Se on graafinen kieli, jossa kommunikointi tapahtuu bliss-symbolien avulla. Bliss -symboleja on jo yli 5000 erilaista. (Blissymbolics communication international 2020w.) Bliss symboleita on erilaisten kielioppirakenteiden ilmaisemiseen sekä myös kaikkien sanaluokkien sanoille. Symbolit ovat pääasiassa mustia, mutta niiden taustaväri kertoo, minkä sanaluokan sana on kyseessä. Punainen taustaväri kertoo symbolista sen, että kyseessä on verbi, sininen ilmaisee persoonapronominit ja ihmiset, vihreä tarkoittaa verbejä ja keltainen substantiiveja. Valkoisella ja harmaalla taustalla tarkoitetaan sitä, että kyseessä on tärkeitä pikkusanoja, kielioppimerkkejä ja kysymyssanoja. (Heister Trygg 2010, 44.) Blisskielen sekä kuvien käytössä tarvitaan kuitenkin apuvälineitä, jotta viesti pystytään välittämään vastaanottajalle. Apuvälineenä voidaan käyttää esimerkiksi puhelaitetta, kommunikointikansiota, kommunikointitaulua tai erilaisia kommunikointiohjelmia, jotka on asennettu tietokoneeseen, tablettiin tai älypuhelimien. (Papunet 23.6.2020p.)

Toimiva vuorovaikutus on aina aikuisen vastuulla eikä sen opettelua voi jättää lapsen harteille. Jos lapselle ei anna mallia ja ohjausta esteettömän viestinnän käytöstä, ei hän pysty sitä myöskään arjessaan hyödyntämään. Myös lapsen lähipiiri tarvitsee ohjausta sekä mallia ja ilman sitä he eivät pysty itse ottamaan käyttöön esteettömän viestinnän keinoja eikä myöskään opettamaan niitä lapselleen. Siksi onkin tärkeää, että ammattilaiset, jotka ovat aikaisemmin käyttäneet esteettömän viestinnän keinoja, tukisivat uuden opettelussa. (Merikoski & Pihlaja 2019, 202.)

3.2 Kuvat sanoittamassa lapsen puhetta

Kuvat ovat hyvä apuväline lapsen arjessa myös silloin, vaikka lapsi pystyisikin tuottamaan ja ymmärtämään puhetta. Ne auttavat esimerkiksi hahmottamaan aikaa sekä helpottavat siirtymätilanteita. Kuvia on monenlaisia ja ne kannattaa valita lapsen mielenkiinnon mukaan. On esimerkiksi piirrettyjä kuvia, PCS-kuvia, piktogrammeja, valokuvia tai kirjoitettuja sanoja. Ja kuvien hyvä puoli on myös se, että ne pysyvät paikoillansa niin kauan kuin on tarvetta ja häviävät vasta sitten, kun joku vie ne pois. Huonopuoli on taas niiden hitaus käytössä verrattuna puhekommunikaatioon. Tämä vaatii käyttäjältä sekä vastaanottajalta keskittymiskykyä ja kärsivällisyyttä. Toinen huonopuoli on se, että kuvien kanssa kommunikoitaessa tarvitaan aina välineet ja materiaalit, jotta kommunikointi onnistuu. (Huuhtanen 2012, 49 – 51.) Kuvia voidaan hyödyntää myös muistin tukena, jos henkilön lyhytaikainen muisti on heikentynyt. Ne voivat myös toimia kerronnan tukena, jolloin henkilön on helpompi muodostaa yhtäjaksoinen kertomus tai sitten keskustelualustana, jolloin tarjotaan keskustelutilanteissa keskusteluaiheita. (Heister Trygg 2010, 57 – 58.)

Kuvat ovat hyvin yleisin apuväline, jota käytetään erityisesti varhaiskasvatuksen arjessa. Kuvien avulla lapsille nimetään eri tiloja sekä paikkoja ja niiden avulla lapsen on helppo suunnistaa annetun ohjeen mukaan. Lelulaatikoihin on liimattu kuva, jonka avulla lapsi näkee, mitä leluja kyseisessä laatikossa on. Jokaisen lapsen omalla naulakkopaikalla on kuvitettu ja lapset oppivat nopeasti sekä oman että muiden lasten naulakkopaikan. Päiväjärjestys merkitään myös kuvien avulla ja lapsen on helppo seurata ja ennakoida, mitä seuraavaksi tapahtuu. Keskusteluissa mukana olevat kuvat rikastuttavat hetkeä, mutta ne myös tukevat lapsen ymmärtämistä

sekä tarkkaavaisuutta. Kuvat toimivat hyvin myös pienten lasten muistin tukena, kun keskustellaan esimerkiksi edellisen päivän tapahtumista. (Merikoski & Pihlaja 2019, 207 – 208.)

Piktogrammit eli Suomessa tutummin PIC-kuvat tai piktot ovat mustavalkoisia kuvia, jotka ovat helposti ymmärrettävissä. Ne on kehittänyt Kanadassa kehitysvammaisten yksikössä toiminut puheterapeutti Subhas Maharaj vuonna 1980. Hän halusi kehittää sellaisen menetelmän kehitysvammaisille ihmisille, joilla on haasteita hahmottaa visuaalisesti bliss-symboleja tai ne olivat käsitteellisesti liian abstrakteja. Piktogrammeista suurin osa on kuvanomaisia eli piktografisia. (Huuhtanen 2012, 59.) Piktoissa on välillä piirretty lisäinformaatiota antava yksityiskohta, mutta ne piirretään vain tarvittaessa ja ovat kuvan tulkitsemisen kannalta oleellisia. Kuviin on pääasiassa piirretty verbejä ja substantiiveja, mutta adjektiivit ja kieliopillisten rakenteiden ilmaiseminen on lisääntymään päin. (Heister Trygg 2010, 47 – 48.)

PCS -kuvat ovat Suomessa ehkä yleisemmin käytetty kuvamateriaali ja niitä käytetään myös kansainvälisessä kuvakommunikoinnissa. PCS kuvat ovat piirroskuvia, jotka ovat yksinkertaisia ja helposti muokattavissa. Niitä on saatavilla sekä mustavalkoisina kuvina että myös värillisinä. (Huuhtanen 2012, 61.) Kuvat ovat pääasiassa kuvanomaisia, mutta niiden kanssa on mahdollista käyttää myös kirjaimia ja numeroita. Haastavaa PCS -kuvissa tekee sen, että monille käsitteille on useita erilaisia kuvavaihtoehtoja. PCS -kuvat on luonut USA:ssa vuonna 1995 Mayer Johnson. Alun perin PCS-kuvat on luotu erilaisia teknisiä apuvälineitä varten, mutta myöhemmin niistä tuli kommunikaation apuvälineitä. (Heister Trygg 2010, 49.)

3.3 Kuvakommunikointikansion rakenne

PECS on menetelmä, joka perustuu kuvien vaihtamiseen. Se on lyhenne englanninkielestä picture exchange communication system. Menetelmä on kehitetty Yhdysvalloissa ja sen kehittäjinä ovat toimineet Lori Frost ja Andrew Bondy. Frost on ammatiltaan puheterapeutti ja Bondy puolestaan psykologi. Menetelmän avulla lapset oppivat aloittamaan kommunikoimisen sosiaalisissa tilanteissa. Kun kommunikoimisen aloitus on opittu, edetään kuvaerottelu harjoituksiin ja sen jälkeen opetellaan lauseenrakenteita, kommentointia ja kuvasanavarastoa. (Nivarppää-Hukki,

Tanskanen & Tarpila 2020.) Suomessa on 2000-luvun aikana yleistynyt uudenlaiset kommunikointikansiot, jotka ovat laajempia ja merkit luokitellaan toisella tapaa. Aikaisemmissa kommunikaatiokansioissa kuvat luokiteltiin sanaluokkien tai aihepiirin mukaan. Erilaisia kommunikaatiokansioita on valmistettu pitkään, mutta teknologian kehityksen myötä kansioden valmistus on helpottunut ja niiden käyttö on lisääntynyt. (Huuhtanen 2012, 52.)

Kommunikaatiokansiota tehdessä yksi merkittävä asia on se, että sen täytyy olla toimiva ja helppokäyttöinen. Tällöin keskusteleminen kansion avulla on helpompaa, sujuvampaa ja ymmärrettävää. Jos sivuja täytyy paljon selaila, se tekee viestittämisestä haastavaa. (Huuhtanen 2012, 52.) Kommunikaatiokansiot hankitaan yleensä julkisen terveydenhuollon kautta ja lähetteen kansion hankkimiseen tekee puheterapeutti arvioinnin jälkeen. Kansiot ovat yksilöllisesti suunniteltuja ja niiden valinnassa huomioidaan käyttäjän toimintakyky ja kommunikointitarpeet. Kansion sanasto koostuu pääasiassa niistä sanoista, joita käyttäjä käyttää arjessaan. Tämän takia kansion valinnassa on erityisen tärkeää kerätä tietoa käyttäjästä itsestään, läheisistään ja hänen elämästään, jotta kansio saadaan vastaamaan mahdollisimman paljon käyttäjän elämää. Yleensä puheterapeutin kautta saadut kuvakommunikaatiokansiot ovat sanastoltaan ja rakenteeltaan laajoja, mutta pienimuotoisempia kuvakommunikaatiokansioita on mahdollista myös tehdä itse. (Papunet 23.6.2020k.)

Kuvakommunikaatio koostuu pelkästään kuvista ja on tärkeää, että niihin kiinnitetään erityistä huomiota. Kuvakommunikaatiokansiota kootessa on tärkeää muistaa kuvien valitsemisessa se, että lapsi osaa tunnistaa kuvan ja hän ymmärtää, mitä asiaa kuvalla ilmaistaan. Tällöin kuvien avulla pystytään ilmaisemaan se, mitä halutaan kertoa ja vastaanottaja myös ymmärtää, mitä kuvalla halutaan sanoa. Toinen merkittävä asia kuvien valitsemisessa on se, että minkä kokoisia kuvat ovat kuvakommunikointikansiossa. Tähän vaikuttaa paljon se, että millainen näkökyky lapsella on. Jos lapsen näkökyky on rajoitettua, niin kuvien on hyvä olla riittävän isoja. Näkökyvyn rajoitukset vaikuttavat myös kuvien väritykseen. On hyvä pohtia, pitäisikö kuvat olla värillisiä vai mustavalkoisia tai olisiko sittenkin ääriivapiirroksiset parempi vaihtoehto. Taustavärillä on myös iso merkitys kuvien hahmottamisessa ja se tulee myös ottaa huomioon kuvien valinnassa. (Papunet 11.10.2018.) Esimerkiksi heikkonäköisen lapsen on helpompi tunnistaa kuva mustalta taustalta, koska musta

väri nostaa kuvaa paremmin esiin ja selkeyttää kuvaa (Wahlroos-Hänninen 2019, 8). Kuvien valinnassa täytyy kiinnittää huomiota myös siihen, että pitääkö kuvassa korostaa jotakin tiettyä ominaisuutta, jotta kuvan sanoma olisi selkeämpi. Lisäksi on hyvä pohtia myös sitä, että pitäisikö kuvissa hyödyntää erilaisia pintamateriaaleja, jolloin kuvaa voi katsomisen lisäksi myös tunnustella. (Papunet 11.10.2018.)

Kuvakommunikaatiokansiot eivät aina koostu pelkästään yksittäisistä kuvista, vaan kansioon voidaan koota myös kommunikointitauluja. Kommunikointitauluissa kuvat on koottu yksittäisiin arkkeihin ja ne ovat aihe- tai tilannekohtaisia. Tauluissa kertonta tapahtuu avainsanoilla, kun taas erillisillä kuvilla rakennetaan kokonaisia lauseita. (Papunet 10.12.2018.) Kuvatauluja voidaan hyödyntää erilaisissa lauluissa, peleissä tai leikeissä. Kommunikointitaulut rakennetaan joko bliss -symboleilla, valokuvilla, piirroskuvilla tai hyödyntäen valmiita kuvapankkeja. Lisäksi kuvien yhteyteen lisätään sana kertomaan, mitä kuvalla halutaan ilmaista. Kommunikointitaulut ovat hyvä apuväline sellaisille henkilöille, jotka eivät osaa lukea tai kirjoittaa. Lisäksi niiden avulla voidaan tukea puheen ymmärtämistä sellaisilla henkilöillä, jotka osaa- vat puhua. (Tikoteekki 2020.)

4 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TOTEUTTAMINEN

4.1 Taustatietoa kehittämistehtävän toteutukselle ja prosessin eteneminen

Alkuperäinen Idea kuvakommunikaatiokansion laatimiseen Päiväkoti Tuulentuvalle nousi varhaiskasvatusopettajan opintojen harjoittelun aikana. Kyselin kiinnostusta päiväkodin henkilökunnalta ja he kokivat sen toteutuskelpoiseksi ideaksi. Kun vuonna 2015 avattiin nykyinen työpaikkanani kehitysvammaisten asumispalveluyksikkö, sinne laadittiin kuvakommunikaatiokansio tukemaan kuuron ja kuurosokean asukkaan kommunikoimista. Olin silloin mukana tekemässä kyseistä kansiota ja tiesin, millainen projekti on tulossa. Varhaiskasvatukseen laadittavassa kansiossa oli alun perin tarkoituksena hyödyntää puheterapeutin kautta saatavan kuvakommunikaatiokansion rakennetta ja ilmettä. Kansioon olisi koottu teemoittain kuvia, joita päiväkodin arjessa tarvitaan. Prosessin edetessä työ muuttui lopulta kuvakommunikaatioviuhkaksi, johon on koottu kuvatauluja.

Syksyllä 2020 alkoi kurssi kommunikaation apuvälineet. Lähipäivillä nousi esiin, että kyseiset kuvakommunikaatiokansiot jäävät helposti käyttämättömänä hyllyille, koska kansiossa on paljon kuvia ja hektisessä arjessa on haasteellista löytää nopeasti jokin kuva. Moni varhaiskasvatuksessa työskentelevä opiskelija koki kyseiset kansiot epäkäytännölliseksi. Kuunnellessani keskustelua alkoi oma epätoivo noustamaan työtäni kohtaa ja mietin, että aiheen valinta oli mennyt itselläni mönkään. Pohtimisen jälkeen päädyin lopulta siihen, että yksittäisiä kuvia ei kansioon tule teemoittain vaan teen kansioon kuvatauluja, joihin kerään tilanteeseen tarvittavat kuvat yhdelle paperiarkille ja laminoisin paperin. Tällöin välttyttäisiin kuvien etsimiseltä ja tarvitsisi etsiä vain tilanteeseen sopiva kuvataulu. Kuvataulut tehdään A4 paperille, jotka laminoidaan ja kerätään viuhkaksi.

Kuvatauluja lähdin lokakuussa 2020 hahmottelemaan ensin paperille kyselylomakkeen vastauksien perusteella. Lisäksi hyödynsin taustateorian tietoja sekä omaa kokemustani. Lähdin aluksi miettimään, mistä tilanteista ja aiheista taulut pitäisi tehdä. Samalla mietin, että pystyisinkö yhdistämään jotenkin toisiinsa niitä teemoja, joita kyselylomakkeen kautta pari vastaajaa nosti esiin. Osista kuvatauluista tein kaksipuoleisia, jolloin pystyin hyödyntämään paperin molemmat puolet sekä saisin

kuvatauluihin liitettyä vähän vastauksia saaneet teemat. Joihinkin kuvatauluihin laitoin myös iloisen, neutraalin ja surullisen hymynaaman, joiden avulla pystyisi lapselta kysymään esimerkiksi mielipidettä ruoasta tai kyseisestä toimintahetkestä.

4.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineiston analyysi

Tutkimusmenetelmänä käytin työssäni määrällistä tutkimusmenetelmää, johon kyselylomake lukeutuu. Kyselylomakkeen käyttö on yksi tavallisimmista määrällisen tutkimusmenetelmän aineiston keräämistapa. Kyselylomaketutkimukseen vastataan aina kirjallisesti ja vastaaja itse lukee kysymykset kyselylomakkeesta. Tämän tutkimusmenetelmän yksi suurimmista eduista on se, että vastaaja jää aina tuntemattomaksi, mutta suurin haitta on puolestaan liian pieni vastausprosentti tai vastauslomakkeiden palautuksessa saattaa esiintyä viivettä. Tällöin saatetaan joutua laatimaan uusintakyselyitä tai kyselemään vastauksien perään, jotka puolestaan hidastavat tutkimuksen etenemistä. (Vilkka 2017, 94 – 95.) Elokuun 2020 alussa tein Tuulentuvan päiväkotiin kyselyn koskien kuvakommunikointikansiota ja kysely on toteutettu vanhan ajatuksen pohjalta eli tarkoituksena oli rakentaa kansio, johon on kerätty erilaisia kuvia ja kuvat järjestetty teemoittain. Tarkoitukseni oli päiväkodin henkilökunnalta kysyä kyselylomakkeella vinkkejä kansion rakenteisiin ja kuviin liittyen kuten kuvien koko, värytys ja kuvien teema. Tästä syystä kysely ei ollut mitenkään laaja.

Kyselyn toteutuksessa tuli pieni haaste tutkimusluvan kanssa, koska olin jotenkin olettanut, ettei omassa työssäni tutkimuslupaa olisi tarvinnut. Tieto osoittautui kuitenkin vääräksi, mutta onneksi Kauhavan kaupungin varhaiskasvatuspäällikön kanssa tutkimuslupa saatiin nopeasti kuntoon ja pääsin jatkamaan kehittämistehtävääni. Kun lopulta sain toteuttaa kyselytutkimukseni, siihen vastasi kuusi työntekijää eli koko Päiväkodin Tuulentuvan sen hetkisen varhaiskasvatuksen henkilöstö. Henkilöstöstä yksi on ammatiltaan Sosionomi AMK ja toimii varhaiskasvatuksen opettajana, kolme on lastenhoitajaa, yksi henkilökohtainen avustaja ja yksi on ryhmäavustaja.

Tutkimukseni aineisto on analysoitu sisällönanalyysin avulla, jossa tutkimusaineistoista pyritään etsimään eroavaisuuksia sekä samankaltaisuuksia. Sisällönanalyysissä kerätty tutkimustieto pyritään saamaan tiiviimpään muotoon, jolloin pystytään hajanainen tutkimusaineisto saamaan selkeämpään muotoon ja tällöin saadaan yhtenäisempää informaatiota. Kun informaatio on yhtenäisempää, on tällöin myös tulosten tulkitseminen sekä johtopäätöksien tekeminen helpompaa. Sisällönanalyysi käy minkä tahansa aineiston analyysimenetelmäksi, jos tutkimusaineisto on kirjallisessa muodossa. (Tampereen yliopisto 2020). Tutkimustuloksia analysointi oli siinänsä helppo, kun vastaajia oli vähän. Tällöin pystyin laskemaan tarkasti, mitä kyselylomakkeisiin oli vastattu. Ja koska pystyin vastaukset laskemaan tarkasti, niin minun oli helppo nostaa sieltä esiin eniten sekä vähiten vastatut vaihtoehdot ja sitä tietoa hyödyntää kuvataulujen teossa.

4.3 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimukseni luotettavuutta tuo se, että tulokset on käsitelty luottamuksellisesti. Kyselylomakkeen vastaajat saivat jättää vastauksensa anonyymisti kirjekuoreen. Koska kyseinen päiväkotikärssi sisäilmaongelmista, olen tästä syystä vastaukset saatuani skannannut ne omalle tietokoneelleni. Paperiset kyselylomakkeet hävitin heti tämän jälkeen ja tietokoneelleni skannatut tiedostot poistin työn valmistuttua. Lähteissä on kiinnitetty huomiota niiden julkaisuajankohtaan ja työssäni olen pyrkinyt käyttämään mahdollisimman tuoreita lähteitä. Tästä syystä kirjallisia lähteitä on vähemmän, koska Internetistä löytyi joistakin asioista tuoreempaa tietoa. Lähteitä on runsaasti, joka myös lisää luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös tutkimuksen toteutuksen avaaminen. Mitä tarkemmin tutkimuksen etenemisestä ja vaiheista kertoo, sitä luotettavampi tutkimus on. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 232 – 233.) Olen myös omaa tutkimustani ja sen etenemistä pyrkinyt työssäni avaamaan mahdollisimman paljon luotettavuuden lisäämiseksi.

5 TULOKSET

5.1 Vastauksissa nousseet yhtenäisyydet ja eroavaisuudet

Syyskuussa 2020 kävin läpi kyselylomakkeen (liite 2) tulokset ja kirjoitin niitä kirjalliseen tehtävään auki. Pohdin samalla sitä, että olisiko minun pitänyt laatia uusi kysely, kun kehittämistyöni rakenne muuttui kyselylomakkeiden vastauksien keräämisen jälkeen. Päädyin kuitenkin siihen, että saamallani tiedolla pystyn rakentamaan heille sopivia kuvatauluja eikä uudelle kyselylomakkeelle olisi tarvetta. Käydessäni kyselylomakkeen vastauksia läpi huomasin, että vastauksissa oli selkeästi hajontaa. Tämä korostui erityisesti kysyttäessä kuvien kokoa sekä teemaa.

Kuvien väritystä kysyessä suurin osa päiväkodin henkilökunnasta oli sitä mieltä, että kuvat tulisi olla värillisiä. Tämän vastasi viisi vastaajaa kuudesta. Yhden kyselylomakkeen täyttäjän mielestä mustavalkoiset kuvat olisivat parempi vaihtoehto. Yksikään kyselijöistä ei valinnut ”ei merkitystä” -vastausvaihtoehtoa. Toinen värikysymys liittyi siihen, että pitäisikö teemat tulostaa aina värilliselle paperille eli samaa teemaa olevat kuvat ovat yhdellä tietyllä väripohjalla ja toisen teeman taas toisella värillä. Tässäkin asiassa jakauma oli hyvin selkeä eli neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että teemat tulostetaan värilliselle paperille ja kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että sillä ei ole mitään merkitystä.

Kuvien koosta kyseltäessä vastauksissa oli enemmän hajontaa. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että kuvien tulisi olla isoja eli A4 paperille mahtuisi tällöin kuusi kuvaa. Toiset kaksi vastaajaa taas oli sitä mieltä, että kuvien tulisi olla keskikokoisia kuvia, jolloin A4 paperille mahtuisi 12 kuvaa. Yksi vastaajista oli valinnut useamman vaihtoehdon ja hänen mielestään kuvien tulisi olla sekä isoja että keskikokoisia. Toisen mielestä taas kuvien tulisi olla keskikokoisia tai pieniä, jolloin A4 paperille mahtuisi 24 pientä kuvaa. Näitä pieniä kuvia käytetään yleensä puheterapeutin kautta tilattavissa kuvakommunikointikansioissa.

Kyselyssä kysyin myös teemoja, jolloin tietäisin, millaisia kuvia henkilöstö toivoo ja tällöin se vastaisi parhaiten heidän arkeansa. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että kuvia tulisi olla käytöstavoista, leikkiin liittyvistä sekä sisä- ja ulkovaatetuksesta.

Seuraavaksi nousi esiin, että kuvia tulisi olla tunnetiloista, vessassa käymisestä ja toiminnasta. Näihin kohtiin vastasi viisi työntekijää. Neljä työntekijää valitsi eri ruoat, värit, leikkivälineet ja henkilöt, joista tulisi olla kuvia. Kuvia ruokailuvälineistä, askartelutarvikkeista, aikaan liittyen ja paikoista toivoi kolme työntekijää. Kaksi työntekijää toivoi kuvia myös muodoista ja säätiloista. Musiikkisoittimiin ja kulkuvälineisiin liittyviä kuvia toivoi yksi työntekijä. Luontoon, puutöihin ja käsistöihin liittyviä kuvia henkilökunta ei kokenut tarpeelliseksi.

Kyselylomakkeen lopussa oli ”vapaa sana” -kohta, johon vastaaja sai kirjoittaa muita asioita, joita kehittämistyöni teossa pitäisi huomioida. Tähän kohtaan vastasi ainoastaan kaksi työntekijää. Molemmat vastaajat toivoivat nopeaa sekä helppolukuista apuvälinettä, jossa teemat on selkeästi eroteltu. Toinen vastaaja toivoi myös selaista apuvälinettä, jota olisi helppo kuljettaa mukana säästä riippumatta.

”Mahdollisimman helposti ja nopeasti selattava. Erotellut teemat” (V1)

”Helppo kuljettaa mukana eri olosuhteissa. Sivulehti missä kerrotaan teemat. Helpompi löytää tai teema välilehden reunaan mistä on kyse.” (V2)

5.2 Vastauksien yhteenveto ja niiden toteutus kuvatauluissa

Yhteenvetona tuloksista voisi sanoa, että henkilöstö toivoo kuvakommunikoinnin apuvälinettä useasta eri aihepiiristä, jotka pitävät sisällään paljon erilaisia kuvia. Ja koska kuvia on paljon, niin siitä pitäisi saada mahdollisimman selkeä, helppolukuinen ja nopeasti selattava. Toteutuksessa tämä on huomioitu siten, että yksittäisten kuvien tilalta tulee kuvatauluja aihepiirien mukaan. Tällöin käyttäjä pystyy nopeasti etsimään viuhkasta tilanteeseen sopivan kuvataulun, johon on kerätty kaikki tarpeelliset kuvat yhdelle A4 – kokoiselle arkille. Kuvataulut selkeyttävät ja nopeuttavat sopivien kuvien hakemisessa.

Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että isoja kuvia ja toinen puoli vastaajista oli keski-koisten kuvien kannalla. Kuvatauluissa kuvat tulevat olemaan eri kokoisia. Kuvien valinta määrittää myös paljon kuvan kokoa. Esimerkiksi taide -kuvataulussa olevat väripallot tulevat olemaan pieniä, koska niistä näkee selkeästi, mikä väri on kyseessä.

Esimerkiksi verbi -kuvat, jotka ovat pikkutarkkoja, pitää olla riittävän isoja kuvatauluissa, jotta ovat selkeitä. Jos niitä pienentää liikaa, muuttuvat ne epäselviksi.

Suurin osa vastaajista oli värillisten kuvien kannalla, joka myös tulee toteutumaan kuvatauluissa. Koen itse, että värilliset kuvat sopivat enemmän varhaiskasvatukseen maailmaan ja koska kuvakommunikaatioviuhka tulee varhaiskasvatukseen käyttöön, niin mielestäni sen myös pitää näyttää siltä. Ajattelisin myös, että jos lapsilta kysyttäisiin mielipidettä kuvien väreistä, niin suurin osa lapsista valitsisi enemmän värilliset kuvat kuin mustavalkoiset kuvat. Kuvatauluihin haluan myös mahdollisimman selkeät kuvat ja tästä syystä kuvataulut rakentuvat Papunetin sivuilta löytyvistä kuvista. Käytän työssäni Papunetistä löytyviä piirroskuvia, jotka mielestäni ovat selkeät ja ovat myös värillisiä. Kyseisiä kuvia löytyy jo muutenkin esimerkiksi päiväkodin seiniltä ja mielestäni on hyvä, että sama kuvitus jatkuu myös kuvatauluissa. Muutaman kuvan olen ottanut Viitottu rakkaus -nettisivulta, koska papunetistä ei kyseisiä kuvia löytynyt riittävän selkeänä tai kuvaavana.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Yksi merkittävä johtopäätös ja ehkä jopa tärkein asia kuvakommunikaatioviuhkassa, joka nousi esiin sekä taustateoriassa että kirjattiin myös kyselylomakkeen avoimeen kysymykseen, oli se, että kuvakommunikaatioviuhkan tulee olla mahdollisimman selkeä ja helppokäyttöinen. Tällöin kommunikoiminen on selkeämpää ja sujuvampaa, kun kuvat ovat helposti löydettävissä. Lisäksi se lisää molemmin puolista ymmärtämistä, kun kuvat löytyvät nopeasti. (Huutanen 2012, 52.) Tätä pyrin työssäni huomioimaan kaikella mahdollisella tavalla, koska mitä selkeämpi ja helppokäyttöisempi kuvataulut ovat, sitä enemmän henkilökunta käyttää niitä arjessaan.

Kyselylomakkeen vastauksista nousi esiin myös se, että vastaajat toivoivat joko keskikoisia tai isoja kuvia. Vastauksista ei käy selville syytä, miksi juuri kyseiset koot olisivat heidän mielestään parhain vaihtoehto. Kyselylomakkeeseen ei myöskään ollut perusteltu sitä, miksi suurin osa vastaajista haluaa värilliset kuvat. Taustateoriassa kuvien koosta nostettiin esiin se, että lapsen näkökyvyllä on merkitystä kuvien kokoa valitessa. Sen mukaan, jos lapsella on rajoitettu näkökyky, niin kuvien tulisi olla riittävän isoja. (Papunet 11.10.2018.) Itse en usko, että henkilökunta haluaa isoja kuvia lasten näkökyvyn rajoitteiden takia vaan lähinnä siitä syystä, että mitä isompi kuva on, niin sitä selkeämpi ja ymmärrettävämpi kuva on. Taustateoriassa nousi esiin myös värityksen osalta lapsen näkökyvyn rajoitukset, koska värityksellä on merkitystä lapselle kuvan hahmottamisessa (Papunet 11.10.2018). Suurin osa vastaajista halusi värilliset kuvat ja tähän uskon syyn olevan se, että niitä on mukavampi katsella ja ovat lapsen silmään selkeämmät sekä mielekkäämmät.

Taustateorian pohjalta voi tehdä johtopäätöksen, että kuvakommunikaatioviuhka on tarpeellinen apuväline Päiväkoti Tuulentuvassa. Kuntayhtymä Kaksineuvoisen toimintakertomuksessa (2018, 2-3) käy ilmi, että Kuntayhtymällä on vain yksi puheterapeutti, joka on hyvin ylityöllistetty. Yhdellä puheterapeutilla on ollut vuonna 2018 271 asiakasta ja suurin tulosyys puheterapeutin asiakkaaksi oli äännevirhe, kielelliset häiriöt ja epäselvä puhe. Harjoitteluni aikana tein itse myös sellaisen huomion, että kun vuonna 2012 tein ensimmäisen harjoitteluni samaan päiväkotiin, niin silloin ei puhuttu tai näkynyt puheen viivästymisiä. Mutta nyt keväällä 2020 harjoitteluni aikana minusta tuntui, että lähes joka toisella oli jonkinasteinen puheen viivästymä.

Tuloksia käydessäni läpi huomasin, että omaa kyselylomaketta olisi voinut enemmän laajentaa ja syventää. Silloin kun kyselylomakkeen tein, niin ajatuksissa oli pelkkä kansio irrallisilla kuvilla eli en ajatellut vastauksilla olevan suurta merkitystä kehittämistehtävän kirjallisessa työssä. Tuloksia läpikäydessäni jäin kuitenkin miettimään sitä, että minkä ikäisten lapsiryhmässä vastaaja työskentelee. Erityisesti kuvien aihepiirien valinnassa oli eroavaisuuksia ja jos vastaajan lapsiryhmä olisi ollut tiedossa, niin se selittäisi hieman enemmän vastauksia. Joihinkin kysymyksiin olisi voinut myös lisätä jatkokysymyksen, jolloin vastaus kertoisi enemmän tulkitsijalle. Esimerkiksi kuvien värityksestä olisi voinut pyytää perusteluja valinnalle. Itseäni jäi kiinnostamaan se, että kaikki eivät toivoneet värillisiä kuvia ja tähän olisi ollut mielenkiintoista tietää perusteluja. Suurin osa vastaajista valitsi värilliset kuvat, niin oliko siihen jokin tietty syy? Esimerkiksi lapsen mielenkiinnon takia parempi vaihtoehto vai värilliset kuvat sopivat paremmin päiväkodin arkeen?

Toinen asia, mikä itseäni jäi mietityttämään vastauksien osalta, oli se, että luontoon liittyviä kuvia ei koettu tarpeelliseksi kuvakommunikointitauluissa. Päiväkodista käydään retkillä sekä kävelyllä ja havainnoidaan luontoa. Varsinkin keväällä, kun päiväkodin pihalla oli märkää, käytiin paljon kävelemässä kylällä ja läheisissä metsissä. Tästä syystä ajattelin, että tämän aihepiirin kuvat olisivat olleet hyödyllisiä heillä. Olisiko yksi syy ollut se, että vastaajalla taisi ajatuksena olla se, että tauluja tullaan pääosin käyttämään sisätiloissa ja tästä syystä luontoon liittyviä kuvia ei tarvitse?

Yhdessä vastauksessa toivottiin, että kuvakommunikointiviuhka olisi säänmukainen ja helposti kuljetettava. Suunnitelmissa on tehdä A4 kokoiselle paperille kuvatauluja ja laminoida ne. Tällöin niistä tulee kestäviä ja soveltuvat myös ulos. Haasteen tekee kuitenkin se, että viuhka ei ole mikään pienikokoinen, jolloin sitä ei ole helppo kuljettaa mukana ulkoillessa. Kuvatauluista pitäisi olla jokin pienoisversio, jolloin se olisi helpompi ottaa mukaan paikasta riippumatta. Tämä olisikin hyvä kehittämisidea seuraavaan työhön eli kuvatauluista tehdä jonkinlainen pienoisversio, jota voisi helposti kuljettaa paikasta ja säästä riippumatta.

Koen, että yhteistyötaholleni eli Päiväkoti Tuulentuvalle nämä kuvataulut ovat iso apu heidän arjessaan, jos he omaksuvat ja rohkaistuvat käyttämään niitä. Kuten Merikoski & Pihlaja (2019, 214 – 215) kirjoittivat tekstissään, että esteettömästä

viestinnästä hyötyvät kaikki lapset, kunhan aikuiset käyttävät niitä aktiivisesti ja antavat lapselle mallin niiden käyttämiseen. Alussa niiden käyttö vaatii aikaa ja opettelua, mutta uskoisin, että kun niitä hyödyntää päivittäin arjessa, ovat ne pian arjen rutiinia. Kuvataulut ovat helpoin vaihtoehto kommunikoimisen apuvälineeksi ja kun aikuiset rohkenevat käyttää kuvatauluja, niin se motivoi ja kannustaa myös lapsia käyttämään niitä.

Kun mietin omaa ammatillista kasvuani, niin työ toi minulle paljon tietoa puheen ja kielen kehityksestä sekä keinoja, joilla sitä pystytään lapsen arjessa tukemaan. Tämä on myös sellainen työkalu, jota haluan itse tulevaisuudessa käyttää työssäni, jos päädyn työskentelemään varhaiskasvatuksen pariin. Työllä olisi myös henkilökohtainen merkitys siinä, että omalla pojallani puhe kehittyi tavallista myöhempään ja on edelleen vielä kehityspisteessä. Teoria toi itselleni tukea ja tietoa siitä, että jatkossa pystyisin paremmin tukemaan hänen puheensa kehitystä. Oma poikani oli myös yksi syy, miksi halusin tällaisen kehittämistyön tehdä.

Päiväkoti Tuulentuvalle tulostan yhden valmiin version kuvakommunikaatioviuhkasta, johon kuvataulut on kerätty. Lisäksi lähetän sen päiväkodille myös digiversiona, jolloin he voivat itse tulostaa useamman kappaleen tarpeen vaatiessa. Yhteistyötaholtani olen myös saanut luvan jakaa kuvatauluja myös muiden päiväkotien käyttöön. Heidän toiveenansa oli kuitenkin, että kuvataulujen yhteydessä on maininta, ketkä ovat materiaalit yhteistyönä luoneet ja tämän tulen lisäämään kuvatauluihin.

LÄHTEET

- Blissymbolics communication international. ”Ei päiväystä”. [Verkkosivu]. About BCI. [Viitattu 15.8.2020]. Saatavana: <https://www.blissymbolics.org/index.php/about-bci>
- Blissymbolics communication international. ”Ei päiväystä”. [Verkkosivu]. Welcome. [Viitattu 15.8.2020]. Saatavana: <https://www.blissymbolics.org/>
- Heister Trygg, B. 2010. Graaffinen kommunikointi: esineet, kuvat ja symbolit pu-
hetta tukevassa ja korvaavassa kommunikoinnissa. Kouvola: Solver Palvelut.
27-118.
- Hermanson, E. 1.7.2012. Kielen ja kommunikaation kehitys. [Verkkoartikkeli]. Ter-
veyskirjasto. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00607&p_hakusana=puheen%20kehitys
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja Kirjoita. Porvoo: Bookwell
Oy. 232 – 233.
- Huttunen, M. & Jalanko, H. 11.11.2019. Puheen ja kielen häiriöt lapsella. [Verk-
koartikkeli]. Terveyskirjasto. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00413
- Huhtanen K. (toim.). 2019. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetel-
mät Suomessa. Kouvola: PackageMedia Oy. 49 – 61.
- Kauhavan kaupunki. ”Ei päiväystä”. [Verkkosivu]. Kauhava. [Viitattu 28.9.2020].
Saatavana: [https://www.kauhava.fi/palvelut/varhaiskasvatus_ja_esiope-
tus/paivakodit/paivakoti_tuulentupa](https://www.kauhava.fi/palvelut/varhaiskasvatus_ja_esiope-
tus/paivakodit/paivakoti_tuulentupa)
- Korpilahti, E. & Pihlaja, T. 2019. Puheen ja kielen kehityksen vaikeudet. Teok-
sessa T. Pihlaja & R. Viitala (toim.). Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS- kus-
tannus, 183 – 199.
- Linnavalli, T. 2018. Laula lapselle ja lapsen kanssa. [Verkkolehtiartikkeli]. Kieli-
polku (2). 10-11. [Viitattu 15.8.2020]. Saatavana: [https://www.lukusali.fi/in-
dex.html?p=Aivoliitto%20ry&i=058f359a-5d1c-11e9-a347-00155d64030a](https://www.lukusali.fi/in-
dex.html?p=Aivoliitto%20ry&i=058f359a-5d1c-11e9-a347-00155d64030a)
- Nivarpää-Hukki, E., Tanskanen, H. & Tarpila, S. ”Ei päiväystä”. PECS -menetelmä
tukee kommunikaation oppimista kuvilla. [Verkkosivu]. Papunet. [Viitattu
1.10.2020]. Saatavana: [https://papunet.net/tietoa/pecs-menetelma-tukee-kom-
munikaation-oppimista-kuvilla](https://papunet.net/tietoa/pecs-menetelma-tukee-kom-
munikaation-oppimista-kuvilla)

- Merikoski, H. & Pihlaja, T. 2019. Puheen ja kielen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa. Teoksessa T. Pihlaja & R. Viitala (toim.). Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS – kustannus, 201-221.
- Opetushallitus. 2018. [Verkkajulkaisu]. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. [Viitattu 5.10.2020]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Papunet. 23.6.2020k. [Verkkosivu]. Kommunikointikansio. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: <https://papunet.net/tietoa/kommunikointikansio>
- Papunet. 23.6.2020m. [Verkkosivu]. Mitä on puhevammaisuus?. [Viitattu 15.8.2020]. Saatavana: <https://papunet.net/tietoa/mita-on-puhevammaisuus>
- Papunet. 23.6.2020p. [Verkkosivu]. Puhetta korvaava kommunikointi eli AAC. [Viitattu 15.8.2020]. Saatavana: <https://papunet.net/tietoa/puhetta-korvaava-kommunikointi-eli-aac>
- Papunet. 23.6.2020t. [Verkkosivu]. Tukiviittomat kommunikoimisessa. [Viitattu 15.8.2020]. Saatavana: <https://papunet.net/tietoa/tukiviittomat-kommunikoinnissa>
- Papunet 11.10.2018. [Verkkosivu]. Millaiset kuvat?. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: <https://papunet.net/tietoa/millaiset-kuvat>
- Papunet. 10.12.2018. [Verkkosivu]. Kommunikointitaulu. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: <https://papunet.net/tietoa/kommunikointitaulu>
- Papunet. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Kuvapankki. [Viitattu 17.10.2020]. Saatavana: <https://kuvapankki.papunet.net/>
- Tampereen Yliopisto. "Ei päiväystä". [Verkkosivu]. Tiedon analysointi. [Viitattu 5.10.2020]. Saatavana: <https://www.tut.fi/verne/tutkimusmenetelmat/tiedon-analysointi/>
- Tikoteekki. "Ei päiväystä". [Verkkosivu]. Kommunikointitaulut ja – kansiot. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: <https://tikoteekkiverkosto.fi/apuvalineiden-saataavuus/kommunikointitaulut-ja-kansiot/>
- Kuntayhtymä Kaksineuvoinen. 2018. [Verkkajulkaisu]. Toimintakertomus v.2018. [Viitattu 28.9.2020]. Saatavana: <https://kaksineuvoinen.fi/wp-content/uploads/2019/02/Toimintakertomus-v.-2018-Ky-Kaksineuvoinen-Perheneuvola.pdf>

- Vantaan kaupunki. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Lapsen puheen- ja kielenkehityksen tukeminen. 4. [Viitattu 10.8.2020]. Saatavana: https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/140814_lapsen_puheen_ja_kielenkeh.tukeminen_SU_web.pdf
- Viitottu rakkaus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Tunne- ja vuorovaikutustaidot. [Viitattu 17.10.2020]. Saatavana: <https://viitotturakkaus.fi/tuote/tunne-ja-vuorovaikutustaidot/>
- Vilka, H. 2017. Tutki ja kehitä. [Verkkokirja]. Jyväskylä: PS – kustannus. [Viitattu 4.10.2020]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Wahlroos-Hänninen, L. 2009. Toiminnallisen näön arviointi kommunikointikuvia valitessa. [Verkkajulkaisu]. Papunet. [Viitattu 1.10.2020]. Saatavana: https://papunet.net/fileadmin/muut/Kommunikointikeinot/Toiminnallisen_naon_arviointi.pdf

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselylomake henkilökunnalle

Tervehdys Tuulentuvan henkilökunta!

Suoritan lisäkoulutuksena varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyttä ja opinnot alkavat olla lopputyötä vaille valmis. Olen valmistunut 2014 sosionomiksi ja syksyllä 2019 aloitin lisäkoulutuksena varhaiskasvatuksen opettajan opinnot. Lopputyömme opinnoissa on kehittämistehtävä ja tulen tekemään sen teidän päiväkotinne Tuulentupaan. Kehittämistehtäväni aiheena on kuvakommunikaatiokansio, jonka tulen laatimaan Tuulentuvan arjen apuvälineeksi sekä tukemaan lasten ja henkilökunnan välistä kommunikointia.

Halusin hyödyntää omia vahvuuksia ja osaamistani nykyisen työni kautta kehitysvammaisten parissa. Kun yksikkömme perustettiin vuonna 2015, olen silloin meidän yksikköömme laatinut oman kuvakommunikaatiokansion. Lisäksi harjoitteluni aikana Tuulentuvassa huomasin, että useammat lapset tarvitsevat tukea kommunikoinnissa ja koen, että tämä kansio tulee kehittämään ja tukemaan lapsen puhetta, helpottamaan lasten ja henkilökunnan välistä kommunikaatiota sekä osallistamaan enemmän lapsia, jolloin he saavat tuotua omat mielipiteensä enemmän esille.

Tarkoituksena olisi, että kuvakommunikaatiokansio laaditaan teidän tarpeitanne vastaamaan ja saisitte siitä mahdollisimman suuren hyödyn teidän arjessanne. Olen laatinut teille kyselylomakkeen, jonka avulla pyrin rajaamaan kuvia kansiossa ja löytämään sinne ne kuvat, joita tarvitsette päiväkotinne arjessa. Toivoisin, että mahdollisimman moni työntekijä vastaisi kyselyyn ja toisi esiin omia mielipiteitä ja ajatuksia kansion rakentamisen suhteen. Teidän avullanne minun on helpompi lähteä rakentamaan kansiota, jolloin te myös pystytte enemmän hyödyntämään sitä.

Valmiin kansion tulen toimittamaan teidän uuteen päiväkotinne sekä laitan sen myös päiväkotiin sähköisenä, jolloin teidän on mahdollista tulostaa se useampana kappaleena. Kansiossa tulee myös olemaan ohjeet, siitä kuinka pystytte kansioon itse lisäämään puuttuvia kuvia.

Kyselyyn saa vastata nimettömänä ja täytetyt lomakkeet laitetaan kirjekuoreen. Kyselyyn on aikaa vastata 28.8.2020 asti.

Kiitos!

- Camilla Tyynismaa -

KYSELYLOMAKE**1. Kansiossa kuvien olisi hyvä olla**

- Värillisiä Musta-valkoisia Ei merkitystä

2. Kuvien koko (puheterapiasta saadusta kansiossa kuvat yleensä pieniä)

- Iso (6 kuvaa A4- paperille)
- Keskikokoinen (12 kuvaa A4 -paperille)
- Pieni (24 kuvaa A4 -paperille)

3. Teemat eri värisille papereille tulostettu

- Kyllä Ei Ei merkitystä

4. Rastita ne asiat, joista olisi hyvä olla kuvia kansiossa

- Ruokailuvälineet Värit Leikkiin liittyvät
- Eri ruoat Puutyövälineet Käsityötarvikkeet
- Käytöstavat Muodot Sisä- ja ulkovaatetus
- Askartelutarvikkeet Musiikkisoittimet Säätilat
- Tunnetilat Aikaan liittyvät Leikkivälineet
- Luontoon liittyvät Tekeminen Paikkoja
- WC liittyvät Kulkuvälineet Henkilöt

Muu, mitä? _____

5. Vapaa sana: mitä muuta pitäisi huomioida kansion teossa?

Kiitos vastauksista! 😊